

OSNOVE MEHANIKE & TEHNIČNA MEHANIKA - vaje v šolskem letu 2018/2019

NTF : Viskokošolski strokovni študij: Metalurške tehnologije & Geotehnologija in rudarstvo

28. 2. 19

- 1) Osnove vektorskega računa: Izračunaj:
  - a) dolžno glavne diagonale kocke;
  - b) kot med glavno diagonalno in stranico kocke;
  - c) kot med glavno diagonalno in diagonalno osnovne ploskve;
  - d) površino trikotnika med glavno diagonalno in diagonalno osnovne ploskve.
- 2) Točki P_1 in P_2 se gibljeta premočrtno ena proti drugi. Določi čas kdaj in kje se srečata.
  - a) Če se obe gibljeta enakomerno.
  - a) Če se ena giblje enakomerno, druga pa enakomerno pospešeno. Začetna oddaljenost točk je d .
- 3) Točka se giblje premočrtno po osi x . V času od 0 do t_1 se giblje s konstantno brzino v_1 , v času od t_1 do t_2 enakomerno zavira tako, da ima v času t_2 trenutno brzino nič.
  - a) Izračunaj do kod pride v času t_1 .
  - b) Izračunaj pospešek zaviranja.
  - c) Do kod pride v času t_2 .
  - d) Kdaj se vrne v začetni položaj?
  - e) Izračunaj za konkretne vrednosti $v_1 = 2m/s$, $t_1 = 10s$, $t_2 = 20s$. Nariši tudi diagram hitrosti in položaja v odvisnosti od časa.
- 4) Gibanje točke je dano z $\vec{r}(t) = \vec{\alpha}t^2 + \vec{\beta}t + \vec{\gamma}$, kjer je $\vec{\alpha} = a_0(\vec{i} + 2\vec{j} + 3\vec{k})$, $\vec{\beta} = b_0(-3\vec{i} - 2\vec{j} - \vec{k})$. Tu sta a_0 in b_0 pozitivni konstanti. Določi pogoje na t , da bo gibanje pospešeno.

7. 3. 19

- 1) V času $t = 0$ vklopimo stroj, ki se do časa t_1 vrti s konstantnim kotnim pospeškom α , od časa t_1 naprej pa s konstantno kotno hitrostjo. Koliko obratov opravi stroj do časa $t_1, t_2 > t_1$.
- 2) Kamen z maso $1kg$, ki je pripet na vrvico dolžine r_0 , enakomerno kroži s kotno hitrostjo ω . Določi silo, ki jo mora vzdržati vrvica, da se ne strga. Izračunaj za konkretne vrednosti $r_0 = 1m$, $\omega = 300o/min$.
- 3) Točka se giblje po Arhimedovi spirali $r = r_0\varphi$, $\varphi = \omega t$. Izračunaj vektorja hitrosti in pospeška ter njuni velikosti.
- 4) Izračunaj masno središče:
  - a) trapeza, kot unijo dveh trikotnikov in pravokotnika ($a_1 = 1cm$, $a_2 = 4cm$, $a_3 = 3cm$, $h = 2cm$, $\rho = 1kg/cm^2$;
  - b) trapeza, kot razliko dveh trikotnikov.
- 5) Določi masno središče pravokotnika brez polkrožne kotanje. Masno središče polkroga $y \geq 0$ je $y_* = 4r/3\pi$

14. 3. 19

- 1) Za podani ravninski sistem sil s prijemališči v ogliščih enakostraničnega trikotnika izračunaj rezultanto sil in navorov glede na dani pol.
- 2) Za podani prostorski sistem sil s prijemališči v ogliščih kvadra izračunaj rezultanto sil in navorov glede na dani pol.
- 3) Določi sile podpor postrani postavljenega nosilca.

21. 3. 19

- 1) Za sistem sil

$$\mathcal{F} = \{((1, 2), \vec{i} + \vec{j}), ((-1, 2), 2\vec{i} + \vec{j}), ((0, -2), \vec{i} - 2\vec{j}), ((-1, 1), -\vec{i} + 3\vec{j})\}$$

izračunaj njegovo invarianto. Ali lahko sistem sil reduciramo na skupno prijemališče? Če lahko, ga določi.

- 2) Določi sile podpor nosilca, ki je podprt s postrani ležečo drsno podporo.
- 3) Homogena plošča sestavljena iz kvadrata in enakostraničnega trikotnika je členkasto pripeta v vrhu trikotnika. Določi silo vrvice, ki drži ploščo v ravnovesju.
- 4) Pravokotna plošča dimenzije $4a \times 6a$ je vodoravno obešena na tri žice. Določi sile žic.

22. 3. 18

- 1) Točki P_1 in P_2 v isti višini in v medsebojni oddaljenosti d sta povezani z žico dolžine l . V dolžini l_1 od P_1 je na žico pritrjena utež z maso m . Določi sili v žici. Podatki $d = 1\text{m}$, $l = 1.1\text{m}$, $l_1 = 0.5\text{m}$.
- 2) L na tečaju.
- 3) Visočna krogla s polmerom r_0 je z vrvico dolžine l pritrjen na steno. Določi silo stene in vrvice.
- 4) Kladi na dvostranskem klancu.
- 5) Zdrs vrvi na škripcu.

4. 4. 19

- 1) Tročleni lok. Določi sile podpor.
- 2) Tračna zavora. Določi silo na ročico zavore tako, da bo zavorni moment enak M_0 . Obravnavaj primera za vrtenje v smeri uriniga in protiurinega kazalca.
- 3) Za dano paličje s postrani postavljeno drsno podporo izračunaj:
  - a) sile v podporah;
  - b) sile v označenih palicah.
- 4) Za dano paličje v obliki žerjava izračunaj:
  - a) sile v podporah;
  - b) sile v označenih palicah.

11. 4. 19

- 1) Zagozda in valj med stenama.
- 2) Za dano paličje izračunaj sile v označenih palicah.
- 3) Dva nosilca sta členkasto speta in podprta s paličjem. Določi sile v palicah.
- 4) Določi potek prečne sile in upogibnega momenta za točkovno obremenjenega konzolno vpetega nosilca.
- 5) Določi potek prečne sile in upogibnega momenta linijsko obremenjenega konzolno vpetega nosilca.
- 6) Določi potek prečne sile in upogibnega momenta pri delno linijsko obremenjenega konzolno vpetega nosilca.

25. 4. 19

- 1) Razmerje površin železa in betona je na preseku železobetonskega stebra enako $1 : 9$, razmerje njunih Youngovih modulov pa $6 : 1$. Izračunaj kolikšen del obremenitve v stebru nosi železo in koliko beton.
- 2) Osnova obremenitev odsekanega stožca. Določi napetost in deformacijo.
- 3) Utež obešena na tri palice s skupnim presečiščem.
- 4) Trikotno elastično paličje na silo povežemo s palico, ki je pritrjena na fiksno steno.
  - a) Določi potrebno silo.
  - b) Ko paličje povežemo, nehamo delovati s silo. Določi pomike in sile v palicah.

9. 5. 19.

- 1) Izračunaj osno silo v vijaku, ki ga zategnemo z matico.
- 2) Podan je napetostni tenzor

$$\underline{\underline{t}} = \begin{bmatrix} -24 & 16 & -8 \\ 16 & 24 & 0 \\ -8 & 0 & 0 \end{bmatrix} \text{MPa.}$$

- Izračunaj normalno in strižno napetost na ravnino, ki ima normalo v smeri vektorja $\vec{i} - \vec{k}$.
- 3) Z meritvami smo dobili napetosti $\vec{t}(\vec{i}) = (10\vec{i} + 3\vec{j})$ MPa, $|\vec{t}(\vec{j})| = \sqrt{34}$ MPa in $\vec{t}(\vec{k}) = \vec{0}$ MPa.
    - a) Določi napetostni tenzor.
    - b) Skiciraj napetosti na kvadratu s stranicami v smereh koordinatnih osi x in y .
    - c) Določi ekstremalni normalni napetosti in njuni smeri.
    - d) Skiciraj Mohrovo krožnico.
    - e) Skiciraj napetosti na kvadratu s stranicami v smereh diagonal prvega in drugega kvadranta.
    - f) Določi normalno in strižno napetost v ravnini, ki ima normalo v smeri vektorja $\vec{i} + \vec{j} + \vec{k}$.
  - 4) Na rombu z vmesnim kotom α in stranico v smeri osi x je na vodoravni stranici napetost enaka $\vec{t}_2 = \tau\vec{j}$ na poševni stranici pa je napetost enaka $\vec{t}_1 = \frac{\tau}{2}(\vec{i} + \vec{j})$. Določi pogoj na kot α , ki dopušča dane napetosti.

16. 5. 19.

- 1) Naj za ravninsko napetostno stanje velja, da je $\text{Sl } \underline{\underline{t}} = 0$. Pokaži, da obstaja KS v katerem sta diagonalni komponenti napetostnega tenzorja enaki nič.
- 2) Strižna deformacija pravokotnika.
  - a) Določitev pomika iz slike.
  - b) Izračun spremembe dolžine diagonale s pomočjo slike.
  - c) Izračun deformacijskega tenzorja.
  - d) Izračun spremembe dolžine diagonale s pomočjo deformacijskega tenzorja.
- 3) Z ekstenziometrom smo izmerili osne deformacije $3 \cdot 10^{-3}$, $\sqrt{3} \cdot 10^{-3}$ in $-\sqrt{3} \cdot 10^{-3}$ v smereh, ki oklepajo kot $2\pi/3$.
  - a) Določi deformacijski tenzor.
  - b) Določi osno deformacijo v smeri diagonale prvega koordinatnega kvadranta.
- 4) Ravninska deformacija deformira pravokotnik s stranicama $a = 1\text{cm}$ in $b = 2\text{cm}$ v romboid s stranicama 1.02cm in 1.97cm in vmesnim kotom med stranicama 89.7° .
  - a) Zapiši deformacijski tenzor.
  - b) Določi osno deformacijo diagonale pravokotnika.

23. 5. 19.

- 1) Ravninska deformacija deformira pravokotni trikotnik z dolžinama stranic a in b v smeri koordinatnih osi v trikotnik z oglišči v točkah $A = (x_0, y_0)$, $B = (x_0 + a_{11}, y_0 + a_{12})$ in $C = (x_0 + a_{21}, y_0 + a_{22})$.
  - a) Določi deformacijski tenzor na geometrijski način.
  - b) Zapiši gradient deformacije in izračunaj deformacijski tenzor.
- 2) Za ravninsko deformacijsko stanje sta podani glavni osni deformaciji $\epsilon_1 = 2 \cdot 10^{-3}$ in $\epsilon_2 = -10^{-3}$. Določi osi x in y pri katerih je $\epsilon'_{11} = 0$ in $\epsilon'_{12} > 0$.
- 3) V treh smereh, ki oklepajo medsebojni kot $\pi/4$ izmerimo osne deformacije $\epsilon_a = 10^{-3}$, $\epsilon_b = -\frac{3}{2} \cdot 10^{-3}$ in $\epsilon_c = 2 \cdot 10^{-3}$.
  - a) Določi deformacijski tenzor.
  - b) Skiciraj Mohrovo krožnico in določi ekstremalne vrednosti in smeri osne deformacije.
  - c) V danih smereh smo izmerili normalni napetosti $\sigma_a = 240\text{MPa}$ in $\sigma_b = 0\text{MPa}$. Določi E , ν in μ , če je material je izotropičen.

30. 5. 19.

Kolokvij

6. 6. 19.

- 1) V zaprto togo kotanjo v obliki kocke dimenzije $a \times a \times a$ vložimo elastično kocko enakih dimenzij. Kocko segrejemo za ΔT . Določi napetost v kocki.
- 2) Votli enostavno podprt nosilec dolžine 2m s tankostenskim kvadratnim presekom $a = 4\text{cm}$ in debelino $t = 4\text{mm}$ je enakomerno linijsko obremenjen. Določi obremenitev, da bo napetost po velikosti manjša od $\sigma_0 = 120\text{MPa}$.
- 3) Za presek v obliki črke U izračunaj ploskovni moment.
- 4) Za konzolni nosilec z enakomerno linijsko obremenitvijo:
  - a) določi upogib nosilca;
  - b) določi maksimalen upogib.
- 5) Za konzolni nosilec s točkovno obremenitvijo na koncu:
  - a) določi upogib nosilca;
  - b) določi maksimalen upogib.